

3.

Jak reagować, kiedy pracodawca gra nie fair?

Zwolnienie lub wypowiedzenie

- Musi być na piśmie.
- Okres wypowiedzenia zależy od stażu (np. 2 tygodnie, 1 miesiąc lub 3 miesiące).
- Jeśli zwolnienie było bezpodstawne – możesz walczyć o odszkodowanie w sądzie pracy.

Gdzie szukać pomocy?

- **Państwowa Inspekcja Pracy (PIP)** – tel. 459 599 000
- **Bezpłatne poradnie prawne** – w każdej większej miejscowości.
- **Związki zawodowe** – pomagają nawet osobom na zleceniu.

Pamiętaj:

- Nie bój się pytać – to Twój czas, zdrowie i pieniądze.
- Znajomość prawa nie jest trudna – wystarczy wiedzieć, gdzie szukać informacji.
- Dobre warunki to nie luksus, to standard.

Masz wiedzę? Podaj dalej!

Podziel się broszurą z kimś, kto zaczyna swoją pierwszą pracę.

Zacznij pracę z głową!

Twoje prawa w pierwszej pracy — krótki przewodnik dla młodych

Wchodzisz na rynek pracy? Gratulacje!

Zanim podpiszesz cokolwiek, upewnij się, że wiesz, co Ci się należy i czego możesz wymagać.

Ta mała broszurka pomoże Ci ogarnąć podstawy — bez prawniczego żargonu.

1.

Zanim zaczniesz — podpisz umowę!

Nie ma umowy = nie ma dowodu,
że pracujesz.

Zawsze domagaj się umowy **na piśmie**,
zanim wykonasz pierwsze zadanie.

Rodzaje umów i co oznaczają:

- **Umowa o pracę** – daje Ci najwięcej praw (urlop, ubezpieczenie, składki ZUS, ochrona przed zwolnieniem).
- **Umowa zlecenie** – ok przy dorywczych zleceniach lub elastycznych godzinach.
- **Umowa o dzieło** – tylko wtedy, gdy robisz coś konkretnego (np. grafikę, film, projekt).

Uważaj, jeśli:

- Ktoś mówi „najpierw popracuj, potem podpiszemy”.
- Na umowie masz minimalną pensję, a resztę „pod stołem”.
- Masz zlecenie, ale musisz być codziennie o 9:00 jak na etacie — to może być obejście prawa.

Sprawdź, czy w umowie jest:

- wysokość wynagrodzenia (brutto i netto),
- termin wypłaty (najpóźniej 10. dnia miesiąca),
- godziny i miejsce pracy,
- długość trwania umowy i okres wypowiedzenia.

2.

Twoje podstawowe prawa na etacie

Masz prawo do **szacunku, odpoczynku i uczciwej zapłaty** – to nie przywileje, tylko obowiązki pracodawcy.

Urlop wypoczynkowy

- Do 10 lat stażu – 20 dni rocznie.
- Po 10 latach – 26 dni.
- Możesz też wziąć 4 dni „na żądanie” w nagłych sytuacjach.

Wynagrodzenie

- Wypłata co miesiąc, terminowo.
- Jeśli firma zalega z pensją – możesz zgłosić to do Państwowej Inspekcji Pracy (PIP).
- Minimalna krajowa obowiązuje każdego pracownika – nawet młodego!

Bezpieczeństwo

- Szkolenie BHP i badania lekarskie są obowiązkowe i opłacane przez pracodawcę.
- Masz prawo odmówić pracy, jeśli warunki są niebezpieczne.

Równe traktowanie

- Zakaz dyskryminacji ze względu na wiek, płeć, orientację, wyznanie itp.
- Mobbing (ciągłe wyśmiewanie, izolowanie, groźenie) jest nielegalny – dokumentuj wszystko i reaguj.